

ה. יש שכתב שנכון לעמוד בקריאת כל פרשת בחוקותי (ח).

ו. אין להתחיל לקרוא מתחילת התוכחה ולסיים בה, אלא מתחילין בפסוקים שלפניהם ומסיימין בפסוקים שלאחריהם (ט).

(סעיף 1224587)

ז. פרשת בחוקותי שער התוכחה יש בה רק י"א פסוקים מהתחלת

אוצר החכמה

להלכה בכנה"ג הגהת חו"מ בסי' כ"ז, משמיה דשלטי גבורים בשבועות שם, וכותב אח"כ ותתבונן בזה שמנהג ישראל תורה, מה שמקפידין שלא לעלות לתורה בקריאת התוכחות כי המקרא קורא לנוכח, ואני מקפיד בקריאת התוכחות שלא יעמוד אדם נגדי או אצלי כיון שהוא דינא דגמ', עכ"ל. ובוודאי כוונת הגה"ק כשקרא התוכחה בקריאת שנים מקרא ואחד תרגום נזהר בזה, דבקריאת התורה ברבים אם שקוראה בלא גברי, אבל הסגן מוכרח לעמוד, דאין רשאי לקרות בלא סגן, כמבואר בירושלמי ומובא בסי' קל"ט באו"ח. ותיתי לי שזה רבות בשנים אני נזהר בזה להיות בחדר לבדי, ואין איש עמי בעת שאני קורא התוכחות בקריאת שמו"ת, מה"ט עוז לבי שזכיתי לכוון בזה לדעת הגדול ז"ל עכ"ל.

ח) כ"כ שו"ת שם משמעון או"ח סי' ד', שכן נהג לעמוד בקריאת כל הסדרה, דלישב בתוכחה אינו ראוי מלבד שהרי הוא כעין וידוי שצריך להיות בעמידה, עוד שאם לא יעמדו בה הרי נראה כאלו ממאסים בה וקרא צווח ואומר מוסר ה' בני אל תמאס ואל תקוץ בתוכחתו, ולקום רק אז כשקוראים אותה ג"כ אינו ראוי, דבזה נראה שמחשיב אותה עוד ביתר שאת, ובאמת אחז"ל שהקב"ה אומר בה שאינו בדין שאתברך בשעה שבני מתקללים, ועוד שיהי' נראה מזה כאלו רק היא ח"ו עיקר התורה ולה משפט הבכורה, לכן נכון לעמוד בקריאת כל הסדרה עיי"ש, ולא ראיתי נוהגין כן.

ט) שו"ע סי' תכ"ח ס"ו, שערי אפרים שער ג' ס"ב ולדוד אמת סי' ז' סי"ב, וביאר במ"ב סקט"ו דזה שאמרו חז"ל שאמר הקב"ה אינו בדין שיהיו בני מברכוני על הצרות שלהן, אלא יקרא אחד הכל, ויתחיל בדבר אחר ויסיים בדבר אחר.

הסדרה אם היא נפרדת, הנה במקום שמקפידים שאדם חשוב לא יעלה לתוכחה י', א"כ בשלישי שהוא בדרך כלל עליית הרב וכדומה והוא לא יעלה לתוכחה, יש לו לוותר על כבודו ויעלה לרביעי יא), ויש נוהגים אשר לרביעי מתחילין לקרות ג' פסוקים למפרע מהפסוק ונתתי משכני וגו' יב) ואין המנהג כן אלא השלישי עולה לתוכחה יג), והרבה נוהגים שהרב או אדם חשוב עולה לתוכחה יד).

ח. בהרבה מקומות נהגו שהבעל קורא עולה לתוכחה טו), ואם

י) מג"א סי' תכ"ח סק"ח, והמהרי"ל הקפיד על מי שעולה לתוכחה דדוקא השמש ששוכרים אותו אין קפידא, וכ"כ כנה"ג סי' רפ"ד בהגהות הטור הובא בכה"ח שם סק"ח, שעפ"י ספר חסידים סי' תשס"ו אין לקרות חכם או גדול לתוכחות וקללות, משום דקללת חכם אפי' על תנאי היא באה עי"ש.

ספר חסידים

יא) מג"א סי' תכ"ח סק"ח, א"ר סקי"ג ופמ"ג א"א סק"ח.

יב) מג"א שם ושערי אפרים שער ז' סכ"ג ופתחי שערים שם סקט"ז.

יג) ערוה"ש סי' תכ"ח ס"ו דזה שהרביעי יחזור ויתחיל מפרשה שקראה השלישי עלבון התורה הוא וחלילה לעשות כן, אלא יקדים השלישי התוכחה ע"כ, וכן נוהגין למעשה.

יד) כ"כ מג"א שם סק"ח ושכנה"ג, וליכא חשש דחכם עולה משום קללת חכם דלא נאמר זה אלא במתכוין לקלל ולא בקורא בתורה שאין כונתו לקלל, וכ"כ בשער הכוונות דף ע"ג שהאריז"ל עלה לתוכחה, וכ"כ במנהגי קאמרנא אות רי"ד שהרב עולה לתוכחה.

טו) מ"ב סי' תכ"ח סקי"ז, כה"ח סי' רפ"ב סק"ח וסי' תכ"ח סקי"ז, וכ"כ הדרת קודש דף כ"ד ע"ב שכן ראו בצאנז וזידיטשוב. וכן מנהג חב"ד, דרכי חיים ושלום אות ר"ג ושו"ת חלקת יעקב ח"ג סי' קע"ד.

הוא כהן יכול לקרות מתחלת פרשת בחוקותי עד אחר התוכחה (טז) וכשפרשיות בהר ובחוקותי מחוברות, שאין עושין הוספות בפ' בהר, והעולה רביעי מחבר שתי הפרשיות, יקרא להעולה ששי עד לבטח בארצכם, ומונתתי שלום וגו' יקרא לשביעי, ומואכלתם ישן יקרא אחרון לכהן עד סוף הסדרה יי) או שהכהן יקרא עד סוף התוכחה ואח"כ יקראו לעוד ששה קרואים יח).

0234567 תנ"ך

טז. במקום שאין מנהג קבוע יש להמיל גורל מי יעלה, ועפ"י הגורל שנפל יש לעלות וליכא קפידא כלל יט). ובכל אופן אסור להקהל

טז) מ"ב סי' תכ"ח סקי"ז.

יז) ביאור הלכה סי' תכ"ח ס"ו דהגם שכתב בטו"ז סי' רפ"ב ושערי אפרים שער ז' סכ"ז שהרביעי יחבר שני הסדרות, שאין זה מעכב, וכמו שכתב הלבוש ס"ד, וכ"כ שו"ת מנח"א ח"ב בקונטרס שיורי מנחה סי' ס"ו, שבעת הצורך רשאי לעשות כלבוש, ובאמת כבר פסק כן בשו"ת עולת שמואל (להגאון רבי שמואל קוידער מפראג תקע"ג) סי' כ"ו, שדבר זה שמחברין הרביעי אין לו שורש בש"ס ופוסקים, והעיקר כלבוש עיי"ש, והובא באורחות חיים סי' רפ"ב סק"ג.

יח) שו"ת מנח"א שם, ומנהג קאסאן כשהם נפרדים עלה האדמו"ר שהי' לוי ללוי לתוכחה, וכשהסדרות מחוברות כיבדו אחר.

יט) שו"ת האלף לך שלמה סי' ס"ג. וראה בספר העתים מאמר ט"ו בהגהות וז"ל, נתפשט המנהג לקרות איזה עני' לפ' תוכחה, ורע המעשה זה, ממ"נ אם ייראו באמת מדברי התוכחה שלא יכשלו באחד מן הקללות ח"ו אם יעלו לעליה זו, ואיך לא יחוסו על העני' הזה, וכי במעט הכסף אשר יתנו לו בשכרו ירצו שיהיה העני' הזה כפרה בעד כל הקהל, ואם שבלבבכם שבאמת לא תפעל דבר התוכחה מאומה, א"כ למה יראו לנפשם, ויעלו גם הם לעליה זו בשמחה, הלא דבר ה' הוא כהברכות כן הקללות, ואם יאמרו שכל

להמתין עד שיהיה איש מרוצה לעלות לתורה, מפני בזיון התורה יט*).

י. יש מקומות שהמנהג שהעולה לתוכחה אינו מברך לפניו ולאחריה, והקורא קודם לכן מפסיק קודם התוכחה ומברך ברכה לאחריה לפני התוכחה, והרבה כתבו קשות נגד מנהג זה כ).

יא. יש נוהגים שאפי' במקום שאין עושין מי שבירך לקרואים, אומרים מי שבירך למי שעלה לתוכחה כא).

כוונתכם להנות את העני בצדקה, א"כ למה לא יחוסו על נפשו ליתן לו באיזה פעם מעליות הנחשובות בעיניהם, כמו בשירת הים, או בעשרת הדברים, או בברכת כהנים, וכדומה לזה, אי לזאת אין ראוי לעשות כן, עיי"ש.

יט*) שו"ת מחנה חיים ח"ג או"ח סי' ט"ז שצריך להדריך את הקהלה ולהודיע חומרת הדברים שהם גורמים בזיון לס"ת במניעתם לעלות לתורה ולברך על התוכחה, ואגב סיפר שרב אחד בא לרבו הח"ס וסיפר שהבארן אייבישיטץ אשר נעשה בעל תשובה גמור עשה כזאת שהאורח לא בא בביהכ"נ למי שירצה, והיה הס"ת מונח על הבימה ולא חפץ אחד מאנשי ביהכ"נ לעלות, רק הבארן הנ"ל עלה ואמר בקול רם חטאתי כי הנחתי הס"ת מונח, כי למי ראוי שיקרא לפניו התוכחה אם לא לפני שחטאתי הרבה נגד ה' ובירך בקול גדול על הס"ת, והתפלא אדמ"ו ז"ל על כמה סיפורים אשר סיפר מבעל תשובה הנ"ל אשר היה זרע קודש מחצבתו כנודע, וזכות אבותיו המסייעין אותו לשוב לד' בכל לבבו, עכ"ד.

כ) נתבאר בנטעי גבריאֵל ר"ה פרק ז'.

כא) שו"ת ויצבר יוסף סי' י', וכ"כ הדרת קודש דף כ"ז ע"ב שאצל הרה"ק מסטרעטין קורין להשמש ועושין לו מי שבירך ונותנין לו ח"י צ"ל [היינו איזה סכום מעות].

יב. בתוכחה אינו רשאי להפסיק באמצע לקרות לעוד אחד, אלא אחד קורא את כולו (כ).

יג. אם נמצאה טעות בס"ת באמצע קריאת התוכחה ויש להוציא ס"ת אחר, יוצאו באמצע קריאת התוכחה וימשיכו לקרות בס"ת הכשר (ג), וי"א שאין להפסיק באמצע, רק ימשיכו לקרות בספר הפסול עד אחר התוכחה, ויברך העולה ברכה אחרונה, ואח"כ יוצאו ס"ת וימשיכו לקרות בו (ד).

יד. בסיום קריאת פרשת בחוקותי קודם שמברך העולה ברכה אחרונה עומדים הקהל ואומרים חוק חזק כה ונתחזק בו, וי"א לומר

כב) שו"ע סי' תכ"ח ס"ו, שערי אפרים שער ד' סכ"ג וקשו"ע סי' ע"ח ס"ה, והטעם מבואר בגמ' מגילה דף ל"א ע"ב משום דכתיב מוסר ה' בני אל תמאס ואל תקוץ בתוכחתו, והמפסיק בהם מראה עצמו שקשה לו לקרות.

כג) שו"ת זרע אמת או"ח סי' כ', מחזיק ברכה סי' רפ"ב סקי"ז ובספרו לדוד אמת סי' ד' סקי"ב וכה"ח סי' קמ"ג סקל"ב, דהא דאין להפסיק בקללות היינו דוקא לעלות שני בנ"א, אבל אם אחד קורא את כולם אף אם ימתין בינתיים לא מקרי הפסק עיי"ש.

כד) חוקי חיים (חתן המג"א) אות ט', שו"ת שמלת בנימין דף ג', הובא בפת"ש סי' תכ"ה סק"ו ופתחי עולם סקי"ב, וכ"כ שו"ת קרן לדוד סי' כ"ט דהא דאין מפסיקין בקללות הוא מדינא דגמ', ויכולין לסמוך אשיטת הרמב"ם לקרוא בס"ת פסול עיי"ש.

כה) אמירת חזק מובא ברמ"א סי' קל"ט סי"א, וכ"כ שו"ת מהר"ם מינץ סי' פ"ה הטעם כמו שכתוב אחר כל פרק או אחר סיום מסכתא הדרן עלך, כלומר אחר שסיימו הפרק או המסכת השמר לך פן תשכח את הדברים וכו' חזור בהן שלא תשכח, או כמו שנהגו לומר לחזן יישר כחך כלומר גמרת מצוותך ויהי רצון שתזכה לעשות יותר מצוות, וה"נ פי' סיימת החומש יישר כחך, א"כ הקהל קוראים בקול רם שנסיים החומש עכ"ד, וכ"כ שלחן

שלשה פעמים (ז), ומכריזים הקהל חזק בקול ואח"כ הבעל קורא (ח).

1234567

אוצר החכמה

טו. העולה לתורה לא יאמר חזק משום חשש הפסק (ט), ויש שנהגו שגם העולה אומר חזק חזק ונתחזק (ל).

הקריאה סי' כ"א סק"ו, וכ"כ מט"מ סי' תנ"ב בשם המנהגים, ומנהג קהלות תימן שאין אומרים בכלל חזק.

כו. ערוה"ש סי' קל"ט סט"ז וכתר שם טוב ח"א עמוד רפ"ט שכן מנהג אשכנז, קצות השלחן סי' פ"ד ס"ג ולקט הקמח החדש סי' קל"ז ס"ק ק"ו שכן מנהגינו לומר "ונתחזק".

כז. א"ר סי' תרס"ט סק"ח, לקוטי חבר בן חיים ח"א דף כ"ט ע"ב בשם הח"ס שכתב לומר ג' פעמים חזק בגמטריא משה, ולפ"ז אין לומר ונתחזק רק חזק, וכ"כ מאור ושמש סוף פרשת ויחי, וראה בכתר שם טוב ח"א עמוד רפ"ב, שמנהג באמשטרדם שהקהל אומר חזק ונתחזק חזקו ויאמץ לבבכם כל המיחלים לה, ובלונדון נוהגין כן אבל אין אומרים חזק ונתחזק, ובא"י וסת"מ אין אומרים חזק אלא כשמשלימין כל ה' ספרים ביום שמחת תורה עיי"ש, וכ"כ שלחן הקריאה סי' כ"א סק"ו.

כח. נוהג כצאן יוסף עמוד רל"ה. ועי' במעגלי צדק (סדר שמח"ת) והובא בא"ר סי' תרס"ט סק"ב, הפסוק האחרון אומרים אותו הקהל בקול רם ואומרים חזק, והחזן חוזר לומר אותו והקהל עונין חזק.

כט. קצות השלחן סי' פ"ד סקכ"ב בשם כרם שלמה שהעולה א"צ לומר שהרי האמירה היא אל העולה שמברכין אותו, ול"ש שהוא יאמר לעצמו, וגם משום חשש הפסק אין לו לומר, וכ"כ שו"ת שבט הלוי ח"ד סי' כ"ב, שו"ת באר משה ח"ג סי' כ"ח ושו"ת משנה"ה סי' כ"ב.

ל. מנהגי חב"ד עמוד ל"א ועמוד ס"ט (ופלא שהגרא"ח נאה בקצוה"ש הנ"ל לא ציין כדרכו מנהג חב"ד). וליכא חשש הפסק כמ"ש ברכת הבית שער מ"ד סכ"ו שאחר הקריאה בין הקריאה להברכה אחרונה אין קפידא להפסיק, כל זמן שלא הסיח דעתו עיי"ש, וה"ה בזה דהוי לצורך.

מז. נוהגים לקנות עליית חזק לא).

שאר דיני קריאת פרשת התוכחה נתבאר בנטעי גבריאֵל ר"ה פ"ז.

יז. בקריאת התורה במנחה בשבת פרשת במדבר וכן בקריאת שני וחמישי ושבת פר' נשא, ידייק הבעל קורא להראות להכהן העולה הפרשה הנכונה, מאחר שעלול להצביע על פסוק וידבר ה' וגו' נשא את ראש בני קהת שבסוף פר' במדבר לב).

יח. אם טעה הבעל קורא והראה להעולה הפסוק הנ"ל ובירך העולה, א"צ לחזור ולברך, כיון שידע שפרשת השבוע היא פר' נשא וכוון בברכתו על קריאת נשא את ראש בני ישראל לג).

יט. בקריאת התורה במנחה בשבת פרשת במדבר וכן בקריאת שני וחמישי ושב"ק פרשת נשא רבים נוהגים לקרות עד על פי ה' ביד משה כנסמן בחומש שהוא שני לד), ויש נוהגים לסיים בפסוק ביד איתמר בן אהרן הכהן לה).

לא) קצות השלחן סי' פ"ד סקי"ג.

לב) לוח א"י.

לג) עפ"י שו"ע סי' ק"מ ס"ג, מור וקציעה, פמ"ג א"א סק"ד, מ"ב סק"ח, שו"ת סת"מ (להגרש"ק) סי' כ"ז וא"א מבוטשאטש.

לד) נוהג כצאן יוסף עמוד רל"ו. וכן עמא דבר כנדפס בסידורים ושכן מנהג פולין.

לה) ספר תיקון יששכר דף ע"ז ע"א, וכ"כ בספר דברי קהלת מנהגי פפד"מ